ลำดับสกุลเก่าบางสกุล

ภาคที่ ๒

พระยารัตนกุลอดุลยภักดี จำรัส รัตนกุล

เรียบเรียง

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระยารัตนกุลอดุลยภักดี จำรัส รัตนกุล

เมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๔๖๕

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำนำ

ในงานศพมหาอำมาตย์ตรี พระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จำรัส รัตนกุล) เจ้าภาพปรารถนาจะพิมพ์หนังสือเปนของแจกเมื่อพระราชทานเพลิงศพ มาแจ้งความณหอพระสมุดวชิรญาณสำหรับพระนคร ขอให้กรรมการช่วยเลือกเรื่องหนังสือในหอพระสมุด ฯ ให้พิมพ์สักเรื่อง ๑ ข้าพเจ้าเปนผู้เลือก เห็นว่าหนังสือเรื่องลำดับสกุลเก่าบางสกุล ซึ่งพระยารัตนกุล ฯ ได้เรียบเรียงไว้เอง ยังมีอยู่ในหอพระสมุด ฯ อีกภาค ๑ หนังสือเรื่องนี้หอพระสมุด ฯ ได้ให้พิมพ์ภาคที่ ๑ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓ ก็มีผู้ชอบกันมาก ต่อมาพระยารัตนกุล ฯ ได้เรียบเรียงขึ้นอีกภาค ๑ แต่ยังหาได้พิมพ์ไม่ เพราะฉนั้นจึงเห็นว่าไม่มีหนังสือเรื่องใดจะสมควรพิมพ์แจกในงานศพพระยารัตนกุล ฯ ยิ่งกว่าหนังสือเรื่องลำดับสกุลเก่าภาคที่ ๒ แม้พระยารัตนกุล ฯ เองสามารถจะทราบได้ ก็คงจะอนุโมทนาเปนแท้ ได้แจ้งความตามดำริห์แก่เจ้าภาพงานศพก็เห็นชอบด้วย

หนังสือเรื่องลำดับสกุลเก่านี้ เกิดขึ้นด้วยพระยารัตนกุล ฯ คิดเรียบเรียงลำดับสกุลรัตนกุล อันเปนสกุลของตนเองก่อน ได้นำฉบับมาวานข้าพเจ้าตรวจ ข้าพเจ้าเห็นว่าเปนเรื่องดี เข้ากับพระราชบัญญัติที่โปรด ฯ ให้ใช้นามสกุลกันอยู่บัดนี้ ถ้าเรียบเรียงลำดับสกุลเก่าสกุลอื่น ๆ ขึ้นได้อย่างเดียวกันก็จะเปนประโยชน์กว้างขวาง ข้าพเจ้าจึงชวนให้พระยารัตนกุล ฯ คิดเรียบเรียงลำดับสกุลอื่น ๆ ต่อไป พระยารัตนกุล ฯ รับจะลองเรียบเรียง แล้วตรวจตราหนังสือเรื่องสกุลวงศ์อันมีอยู่ในหอพระสมุด ฯ แลพยายามเที่ยวสืบถามตามสมาชิกในสกุลนั้น ๆ เรียบเรียงลำดับสกุลอื่นขึ้นต่อมา ที่ได้พิมพ์แล้วในเล่มภาคที่ ๑ รวม ๗ สกุล คือ

๑ สกุลขุนหลวงพระยาตาก

๒ สกุลเจ้าพระยาชำนาญบริรักษ์

๓ สกุลสนธิรัตน

๔ สกุลบุณยรัตพันธุ์

๕ สกุลสิงหเสนี

๖ สกุลรัตนกุล

๗ สกุลกัลยาณมิตร

เมื่อพิมพ์ภาคที่ ๑ แล้ว พระยารัตนกุล ฯ ได้เรียบเรียงลำดับต่อมาอีก ๔ สกุล คือ

๑ สกุลไกรฤกษ์

๒ สกุลวัชโรทัย

๓ สกุลเจ้าขรัวทอง (ภมรสูต)

๔ สกุลอมาตยกุล

เรียบเรียงมาได้เพียงเท่านี้ พระยารัตนกุล ฯ ก็ป่วย แล้วเลยถึงอนิจกรรม หนังสือลำดับสกุลเก่าภาคที่ ๒ ที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ จึงมีแต่ ๔ สกุลด้วยกัน หนังสือเรื่องลำดับสกุลเก่านี้ข้าพเจ้าหวังใจว่าจะมีท่านผู้อื่นคิดเรียบเรียงต่อไป ถ้าท่านผู้ใดเรียบเรียงแลจะต้องการให้หอพระสมุด ฯ ช่วยเหลืออย่างไร ก็เต็มใจจะรับช่วย

อนึ่งเจ้าภาพขอให้ข้าพเจ้าช่วยแต่งเรื่องประวัติของพระยารัตนกุล ฯ พิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้ พอให้ปรากฏแก่ญาติแลมิตรทั้งปวง ข้าพเจ้าก็เต็มใจรับแต่ง ด้วยพระยารัตนกุล ฯ กับข้าพเจ้าได้เคยรับราชการ

มหาอำมาตย์ตรี พระยารัตนกุลอดุลยภักดี

(จำรัส รัตนกุล)

พ,ศ, ๒๔๐๒—๒๔๖๕

ร่วมกันมาหลายกรม ตลอดเวลากว่า ๓๐ ปี ข้าพเจ้าได้ทราบเรื่องประวัติของพระยารัตนกุล ฯ อยู่มาก ถึงว่าโดยส่วนตัวต่อตัวก็ได้เปนมิตรอย่างสนิทสนมกันมาช้านาน ที่เจ้าภาพมอบธุระการพิมพ์หนังสือแลแต่งเรื่องประวัติให้ทำช่วยในงานศพพระยารัตนกุล ฯ ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเปนโอกาศที่จะได้สนองคุณพระยารัตนกุล ฯ บ้าง ถึงจะเล็กน้อยก็เกิดศรัทธาด้วยประการฉนี้

ประวัติพระยารัตนกุลอดุลยภักดี

พระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จำรัส รัตนกุล) ท.จ,ท.ม,ต.ช,จ.ป.ร, ๓ ร.จ.พ. เกิดในรัชกาลที่ ๔ เมื่อวันอาทิตย์ที่ ๒๒ พฤษภาคม ปีมะแมเอกศก พ.ศ.๒๔๐๒ เปนบุตรหลวงวิเศษสุวรรณกิจ (ชื่น) ๆ เปนบุตรพระราชสมบัติ (การะเวก) ๆ เปนบุตรเจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) ที่สมุหนายกคนแรกในรัชกาลที่ ๒ ผู้เปนต้นสกุล "รัตนกุล"

เมื่อยังเด็กพระยารัตนกุล ฯ เริ่มเล่าเรียนอักขรสมัยในสำนักญาติได้เล็กน้อย ถึงรัชกาลที่ ๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนหลวงขึ้นในกรมทหารมหาดเล็ก ก็ได้มาเข้าโรงเรียนหลวงเปนนักเรียนแต่ชั้นแรก เรียนหนังสือไทยในสำนักพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร) ต่อมาครั้นถึงปีกุญ พ.ศ. ๒๔๑๖ มีความรู้ถึงชั้นสูงสุดในโรงเรียนนั้น ได้รับเลือกว่าจะส่งเปนนักเรียนหลวงไปเล่าเรียนณประเทศอเมริกากับเพื่อนนักเรียนรวมเปน ๑๐ คนด้วยกัน แต่การที่จะส่งนักเรียนไปอเมริกาคราวนั้นพเอิญงดเสียก็ไม่ได้ไป

เมื่อเรียนความรู้ในโรงเรียนจบแล้ว จึงออกจากโรงเรียนมาถวายตัวรับราชการเปนมหาดเล็กอยู่ในเวรฤทธิ์

ต่อมาเมื่อโปรด ฯ ให้เจ้าพระยานรรัตนราชมานิต (โต มานิตยกุล) เมื่อยังเปนเจ้าหมื่นสรรเพ็ธภักดิ์ จัดตั้งกรมทหารดับเพลิงขึ้นเปนที่แรก นายจิตรพี่ชายพระยารัตนกุล ฯ ได้เปนนายร้อยเอกบังคับกองทหารดับเพลิง เจ้าพระยานรรัตน ฯ จึงให้พระยารัตนกุล ฯ ไปรับราชการในกรมทหารดับเพลิงด้วย ให้เปนนักเรียนนายร้อย แต่ยังไม่ทันจะได้รับตำแหน่งนายร้อยในกองทหารดับเพลิง พระยารัตนกุลเกิดอาการป่วยเจ็บ ด้วยกำลังร่างกายทนการทหารไม่ไหว เจ้าพระยานรรัตน ฯ จึงให้กลับมารับราชการอยู่ในกรมมหาดเล็กอย่างเดิม

ถึง พ.ศ. ๒๔๒๗ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้คัดมหาดเล็กซึ่งมีจำนวนเหลือน่าที่ส่งไปรับราชการเปนทหารมหาดเล็ก เวลานั้นเจ้าพระยานรรัตน ฯ เปนพระยาจางวางมหาดเล็ก ข้าพเจ้าเปนนายพันโท ผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็ก มีน่าที่ในการคัดเลือกมหาดเล็กด้วยกัน เจ้าพระยานรรัตน ฯ พาตัวนายจำรัสคือพระยารัตนกุล ฯ นี้ มาส่งต่อข้าพเจ้าก่อนผู้อื่น บอกว่านายจำรัสนี้เปนหลานนำมาส่งเสียก่อนเพื่อจะให้มหาดเล็กทั้งปวงเห็นว่าเลือกคัดโดยสุจริต แม้ลูกหลานก็ไม่เกียจกันไว้ ผู้ที่คิดหลีกเลี่ยงจะได้น้อยลง พระยารัตนกุล ฯ ได้มาร่วมราชการกับข้าพเจ้าตั้งแต่เจ้าพระยานรรัตน ฯ พามาส่งเปนทหารมหาดเล็กครั้งนั้นเปนเดิมมา

เมื่อพระยารัตนกุล ฯ เปนทหารมหาดเล็กนั้นไม่ได้เปนพลทหาร เพราะกำลังร่างกายไม่แขงแรงพอจะทนทานการฝึกหัด อีกสถานหนึ่งเพราะได้เคยเปนนักเรียนนายร้อยในกรมทหารดับเพลิงมาแล้ว ทั้งเปนผู้ที่ได้เล่าเรียนในโรงเรียนหลวง มีความรู้ถึงชั้นสูงในสมัยนั้น จึงได้ส่งไปรับราชการในแพนกผู้ช่วยพลรบ สังกัดอยู่ในกรมทหารม้ามหาดเล็กกองที่ ๒ มีน่าที่ทำการบาญชีเปนพื้น ทำการอยู่ไม่ช้าก็ปรากฏคุณวุฒิอันมีอยู่ในอุปนิสัยของพระยารัตนกุล ฯ คือที่เปนผู้ทำการโดยประณีตอย่าง ๑ เปนผู้มีความเพียรมากอย่าง ๑ การงานที่ทำเรียบร้อย จึงได้มียศเปนจ่านายสิบในปลายปีนั้น แต่พระยารัตนกุล ฯ รับราชการเปนทหารมหาดเล็กอยู่เพียงปีเดียว

ถึงปีระกา พ.ศ. ๒๔๒๘ มีพระบรมราชโองการดำรัสสั่งให้รวมการโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งที่ขึ้นอยู่ในกรมทหารมหาดเล็ก แลที่ขึ้นอยู่ในกรมอื่น ๆ เข้าเปนกรมเดียวกัน มีชื่อว่ากรมศึกษาธิการ สำหรับบำรุงการเล่าเรียนทั่วทั้งพระราชอาณาเขตร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าพเจ้าเปนตำแหน่งอธิบดีกรมศึกษาธิการ แลโปรดให้คงเปนผู้บังคับการกรมทหารมหาดเล็กอยู่ด้วย ในคราวนั้นต้องเลือกหาข้าราชการสำหรับกรมศึกษาธิการที่ตั้งใหม่ ได้อาศรัยเลือกคัดมาจากทหารมหาดเล็กเปนพื้น พระยารัตนกุล ฯ อยู่ในผู้ที่ได้รับเลือกคน ๑ จึงได้ย้ายสังกัดจากกรมทหารมหาดเล็ก มารับราชการในกรมศึกษาธิการตั้งแต่แรกตั้ง ได้เปนตำแหน่งนายเวรพัศดุในกรมศึกษาธิการแล้วเพิ่มน่าที่ให้เปนผู้จัดการโรงเรียนมหาธาตุวิทยาลัย สำหรับพระ

ภิกษุสามเณรเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ซึ่งย้ายจากวัดพระศรีรัตนศาสดารามไปตั้งณวัดมหาธาตุนั้นด้วย ต่อมาเมื่อโปรด ฯ ให้รวมกรมธรรมการ กรมสังฆการี่ย์กรมพยาบาลเข้ากับกรมศึกษาธิการ ตั้งเปนกระทรวงธรรมการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ ในปีนั้นพระยารัตนกุล ฯ ก็ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรมีบันดาศักดิ์เปนที่ขุนวรกิจพิศาลเปนคนแรก

ถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าพเจ้าย้ายจากกระทรวงธรรมการ ไปเปนตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ข้าพเจ้าขอข้าราชการกระทรวงธรรมการติดตัวมาด้วยคนเดียว แต่เจ้าพระยาพระเสด็จ (ม.ร.ว.เปีย มาลากุล ณกรุงเทพ) เวลานั้นยังเปนหลวงไพศาลศิลปสาตร เพราะเปนตำแหน่งเลขานุการประจำตัว แต่มาประจวบเวลากรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจถวายคืนน่าที่บัญชาการรักษาพระราชวังบางปอิน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ข้าพเจ้ารับน่าที่นั้นแทน ก็การรักษาพระราชวังบางปอินนั้น แต่ก่อนมากรมหลวงสรรพศาตร ฯ ทรงจัดให้ปลัดกรมในพระองค์ไปเปนหัวน่าพนักงานที่อยู่ประจำพระราชวัง ครั้นกรมหลวงสรรพสาตร ฯ ถวายคืนน่าที่ ปลัดกรมก็ขอออกจากตำแหน่งผู้รักษาพระราชวังด้วย เพราะฉนั้นข้าพเจ้าจึงต้องหาตัวผู้ไปอยู่เปนหัวน่าพนักงานรักษาพระราชวังบางปอิน เมื่อเลือกดูคนที่ได้เคยทำการงานมาด้วยกัน เห็นว่าขุนวรกิจพิศาล (จำรัส) เปนเหมาะกว่าผู้อื่น ด้วยมีความเพียรแลทำการถ้วนถี่เลอียดลออ ทั้งเปนผู้ดีมีอัธยาศรัยสุภาพ ควรจะรับราชการใกล้พระองค์ได้ จึงได้ขอขุนวรกิจพิศาลมา จาก กระทรวง ธรรมการอีก คนหนึ่งในชั้นแรกนั้น

ให้ขึ้นไปประจำอยู่ที่พระราชวังบางปอิน ครั้งนั้นไม่มีใครได้คิดเห็นว่าจะเปนหัวต่อข้อสำคัญแก่เรื่องประวัติของพระยารัตนกุล ฯ แม้ตัวข้าพเจ้าก็เปนแต่สิ้นวิตกในการที่ได้เลือก เพราะพระยารัตนกุล ฯ ไปทำการเปนระเบียบเรียบร้อยต้องพระราชอัธยาศรัยในพระบาทสมเด็จ ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พอได้รับเสด็จ ๒ คราวถึง พ.ศ. ๒๔๓๕ ก็มีพระราชดำรัสสั่งให้เลื่อนบันดาศักดิ์ขึ้นเปนหลวงราชภพน์บริหาร ตำแหน่งเจ้ากรมรักษาพระราชวังบางปะอิน เปนแรกที่จะได้มีตำแหน่งแลราชทินนามนั้นขึ้น

ต่อมาถึง พ.ศ. ๒๔๓๗ ทรงพระกรุณาโปรด ฯ ให้จัดตั้งมณฑลเทศาภิบาล กรมขุนมรุพงศ์ศิริพัฒน์ ได้ทรงเปนสมุหเทศาภิบาลมณฑลอยุธยา เมื่อลงมือจัดการปกครองท้องที่ พวกราษฎรชาวบางปะอินเลือกพระยารัตนกุล ฯ เปนผู้ใหญ่บ้าน แล้วเลือกเปนกำนันด้วยอีกชั้น ๑ ครั้นเมื่อจะจัดอำเภอ กรมขุนมรุพงศ์ ฯ ทรงพระดำริห์ว่าบางปะอินเปนท้องที่สำคัญในแขวงอำเภออุไทยน้อย ควรตั้งที่ว่าการอำเภอที่ใกล้พระราชวัง แต่ส่วนนายอำเภอนั้น ถึงไม่เปนการจำเปนก็จริง แต่ถ้าได้รวมอยู่ในตัวเจ้ากรมพระราชวัง เห็นจะยิ่งสดวกแก่การงานทั้งปวง ด้วยเหตุนี้จึงทรงขอให้พระยารัตนกุล ฯ เมื่อเปนที่หลวงราชภพน์บริหาร รับตำแหน่งเปนนายอำเภออุไทยน้อยด้วย แต่พระยารัตนกุล ฯ ไม่เต็มใจรับ ว่าเปนการยากผิดกับเปนกำนันแลผู้ใหญ่บ้าน เกรงจะทำไปไม่ตลอด กรมขุนมรุพงศ์ ฯ กับข้าพเจ้าต้องช่วยกันเกลี้ยกล่อมขอให้รับทำทดลองดูก่อน ครั้นทำเข้าก็เรียบร้อยปรากฎ

ความสามารถของพระยารัตนกุล ฯ ในการปกครองขึ้นอีกอย่างหนึ่ง จึงได้เปนทั้งตำแหน่งเจ้ากรมพระราชวังบางปะอิน แลนายอำเภออุไทยน้อย (ซึ่งต่อมาพระราชทานนามว่าอำเภอพระราชวัง แลบัดนี้เรียกว่าอำเภอบางปะอินนั้น) ต่อมา

ถึง พ.ศ. ๒๔๓๙ ตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทองว่างลง กรมขุนมรุพงศ์ ฯ ทรงปรารภแก่ข้าพเจ้าว่าพระยารัตนกุล ฯ นั้นมีความสามารถยิ่งกว่าที่จะเปนเพียงนายอำเภอ จึงกราบบังคมทูลขอไปรักษาราชการจังหวัดอ่างทอง พระยารัตนกุล ฯ ไม่เต็มใจอีก แต่เปนการรับสั่งก็ต้องไป ไปรั้งราชการอยู่ปี ๑ บังคับบัญชาการบ้านเมืองเรียบร้อย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อนบันดาศักดิ์ขึ้นเปนพระยาวิเศษไชยชาญ เต็มตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดอ่างทอง

ถึง พ.ศ. ๒๔๔๒ ตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรีว่างลง แลจังหวัดราชบุรีนั้นเปนที่ว่าการมณฑล ผู้ว่าราชการจังหวัดมีตำแหน่งเปนผู้ช่วยแลผู้แทนสมุหเทศาภิบาล น่าที่สำคัญกว่าจังหวัดอ่างทอง ทรงพระราชดำริห์ว่า พระยาวิเศษไชยชาญ เปนผู้สันทัดแบบแผนวิธีปกครองที่ได้โปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งขึ้นใหม่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ย้ายไปเปนผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี แล้วพระราชทานสัญญาบัตรเลื่อนบันดาศักดิ์เปนพระยาอมรินทรฦๅไชย

พระยารัตนกุล ฯ ได้รับราชการในตำแหน่งผู้ว่าราชการจังหวัดรวมเวลาเปน ๖ ปีด้วยกัน ถึง พ.ศ. ๒๔๔๕ เจ้าพระยาสุรพันธ์พิสุทธ (เทศ บุนนาค) แก่ชรากราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งสมุหเทศาภิบาล

มณฑลราชบุรี จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้เลื่อนพระยารัตนกุล ฯ เมื่อเปนพระยาอมรินทรฤๅไชยขึ้นเปนสมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี รับราชการมาบี่เศษ พระยารัตนกุล ฯ ปรารภแก่ข้าพเจ้าว่า มณฑลราชบุรีเปนมณฑลใหญ่ผู้คนบังคับยาก เมื่อยังเปนผู้ว่าราชการจังหวัด ได้อาศรัยเจ้าพระยาสุรพันธ์ ฯ เปนหัวน่าก็ทำการมาได้สดวก ครั้นมาเปนตัวหัวน่าในมณฑลขึ้นเอง รู้สึกว่าความสามารถของตนยังหย่อนไม่สมควรแก่มณฑลราชบุรี ขอให้ย้ายไปมณฑลอื่นที่พอจะทำราชการสนองพระเดชพระคุณได้ตามความสามารถ ข้าพเจ้านำความขึ้นกราบบังคมทูล ฯ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ย้ายพระยาไกรเพ็ชรรัตนสงคราม (แฉ่ บุนนาค) สมุหเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์มามณฑลราชบุรี แลโปรด ฯ ให้พระยารัตนกุล ฯ ย้ายไปเปนสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๗

พระยารัตนกุล ฯ เมื่อเปนที่พระยาอมรินทรฤๅไชยรับราชการเปนตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลอยู่ ๖ ปี ได้รับพระราชทานพานทองเครื่องยศ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ แต่เมื่อถึงตอนปลายรัชกาลที่ ๕ พระยารัตนกุล ฯ ป่วยเปนโรคกระเพาะอาหารพิการเรื้อรัง ได้รับอนุญาตให้หยุดพักรักษาตัว พออาการคลายขึ้นกลับไปรับราชการตามตำแหน่งก็ป่วยอีกเปนดังนี้ถึงคราวที่ ๒ พระยารัตนกุล ฯ รู้สึกว่ากำลังจะทนราชการในน่าที่ต่อไปไม่ไหว ก็กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งสมุหเทศาภิบาล เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ กลับลงมารักษาตัวอยู่ในกรุงเทพ ฯ ได้รับพระราชทานเบี้ยบำนาญต่อมา

ตั้งแต่พระยารัตนกุล ฯ เปนหลวงราชภพน์บริหารเจ้ากรมพระราชวังบางปะอิน มาจนตลอดเวลาที่เปนตำแหน่งสมุหเทศาภิบาลในรัชกาลที่ ๕ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิศริยาภรณ์เปนบำเหน็จความชอบหลายครั้ง ตั้งแต่ชั้นต่ำแล้วเลื่อนลำดับขึ้นไปจนถึงเครื่องราชอิศริยาภรณ์ทวิติยาภรณ์มงกุฎสยาม ๑ ทุติยจุลจอมเกล้า ๑ ตริตาภรณ์ช้างเผือก ๑ แลเหรียญราชรุจิทอง ๑ ในส่วนตัวนับว่าเปนผู้ซึ่งพระบาทสมเด็จ ฯ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงคุ้นเคยแลชอบพระราชอัธยาศรัย ถึงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบันนี้ ก็ทรงพระเมตตามาแต่ยังเสด็จดำรงพระยศเปนสมเด็จพระยุพราช เพราะฉนั้นเมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานเข็มข้าหลวงเดิมเปนเกียรติยศแก่พระยารัตนกุล ฯ ด้วย ถ้าว่าถึงชั้นผู้น้อยตลอดจนราษฎรพลเมืองที่เคยอยู่ในบังคับบัญชาของพระยารัตนกุล ฯ ข้าพเจ้าจะกล่าวต่อแต่โดยย่อ ว่าข้าพเจ้านี้ไม่ได้ว่าเคยได้ยินผู้ใดนินทาว่าใส่ร้ายพระยารัตนกุล ฯ ได้ยินแต่สรรเสริญทุกแห่ง ยังจำได้อยู่เรื่อง ๑ เมื่อแรกพระยารัตนกุล ฯ ขึ้นไปเปนสมุหเทศาภิบาลมณฑลนครสวรรค์ ต่อมาไม่ช้านักข้าพเจ้าขึ้นไปตรวจราชการหัวเมืองเหนือ ครั้งนั้นยังไม่มีทางรถไฟต้องไปทางเรือ พอเข้าเขตรมณฑลนครสวรรค์ข้าพเจ้าได้ถามพวกพ่อค้าราษฎรที่พบปะในระยะทาง ว่าเทศาคนใหม่เปนอย่างไรบ้าง พากันบอกว่ายังไม่รู้จักแต่ได้ยินว่าท่านใจดี ดังนี้โดยมาก ครั้นใกล้จะถึงเมืองนครสวรรค์พบผู้ที่ได้รู้จักพระยารัตนกุล ฯ พากันบอกว่าท่านใจดีไม่ถือตัว ใครมีทุกข์ร้อน

จะไปมาหาสู่เมื่อไรก็ได้ดังนี้ เมื่อไปถึงที่จวนเทศาข้าพเจ้าเห็นฆ้องแขวนอยู่ที่ประตูรั้วใบ ๑ มีหนังสือเขียนปิดป้ายไว้ว่า "ถ้าใครมีทุกข์ร้อนอยากจะพบข้าหลวงเทศาภิบาลเมื่อใดก็ได้ ถ้าเปนเวลาค่ำคืนปิดประตูบ้านแล้วให้ตีฆ้องใบนี้ขึ้นเปนสำคัญ" ข้าพเจ้าเห็นก็เข้าใจว่าพระยารัตนกุล ฯ ได้ความคิดมาแต่อ่านศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ได้ถามว่ากลางคืนมีคนมาตีฆ้องบ่อย ๆ อยู่ฤๅ บอกว่าเปล่า ตั้งแต่แขวนฆ้องแล้วยังไม่มีใครมาตีเลยสักคนเดียว ถึงกลางวันก็มิใคร่มีใครไปรบกวนมากมายเท่าใด นึกดูก็ปลาด เพียงแต่ทำให้เกิดอุ่นใจว่าจะหาผู้ใหญ่เมื่อใดหาได้เท่านี้ก็มีผล มีเรื่องตรงกันข้ามในมณฑลอื่น ผู้ว่าราชการจังหวัดคนหนึ่งถูกติเตียนว่าราษฎรมีทุกข์ร้อนจะไปมาหายากไม่ใคร่ให้พบปะข้าพเจ้าต่อว่า ผู้ว่าราชการจังหวัดคนนั้นชี้แจงว่าเวลาลงนั่งศาลากลางใครจะไปหามาสู่ก็ให้พบทั้งนั้น ชั่วแต่เวลาอยู่บ้านเรือนเมื่อพ้นเวลาทำราชการแล้วจึงไม่ยอมพบปะเช่นนี้จะว่าผิดก็ไม่ได้ แต่ก็อาจมีผลเพราะหย่อนความฉลาด นำมากล่าวไว้พอเปนนิทัศนอุทาหรณ์.

ในรัชกาลปัจจุบันนี้อาการที่พระยารัตนกุล ฯ ป่วยค่อยคลายขึ้นพอไปไหนไปได้ ไม่ปลกเปลี้ยเหมือนแต่ก่อน เมื่อทรงตั้งคณะเสือป่าจึงสมัคเข้าเปนสมาชิก แลอุส่าห์ไปยังสนามฝึกหัดเปนนิจจนได้รับพระราชทานสัญญาบัตรเปนนายหมู่ตรี แต่เพราะทุพลภาพจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้มีน่าที่เพียงดูแลควบคุมสมาชิกกองนอกอันเปนพวกพ้นฉกรรจ์แล้วอย่างเดียวกัน มาจนชั้นนี้พระยารัตนกุล ฯ ยังคงบันดาศักดิ์เปนพระยาอมรินทรฤาไชยอยู่อย่างแต่ก่อนจนถึง พ.ศ. ๒๔๖๒

เมื่อตั้งพระราชบัญญัติใช้นามสกุลแล้วทรงพระราชดำริห์ว่าสกุลรัตนกุลเปนสกุลสูงสืบมาแต่เจ้าพระยารัตนาธิเบศร์ (กุน) ที่สมุหนายกคนแรกในรัชกาลที่ ๒ พระยาอมรินทรฦาไชยเปนผู้ใหญ่ในสกุลนั้นจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานสัญญาบัตรให้มีราชทินนามว่า "พระยารัตนกุลอดุลยภักดี" เปนเกียรติยศในสกุลวงศ์

เมื่อพระยารัตนกุล ฯ ออกรับเบี้ยบำนาญแล้วชอบมาอ่านหนังสือ ณหอพระสมุด ฯ สำหรับพระนครจึงพบปะกับข้าพเจ้าเนือง ๆ ครั้งย้ายหอพระสมุด ฯ ออกมาจากพระบรมมหาราชวังเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๙ ก็ได้มีแก่ใจรับน่าที่ช่วยจัดตั้งตู้หนังสือในหอพระสมุด ฯ ใหม่ ครั้นจัดหอพระสมุด ฯ เสร็จแล้ว พระยารัตนกุล ฯ ปรารภแก่ข้าพเจ้าว่าตั้งแต่พ้นจากตำแหน่งประจำราชการ รู้สึกว่าอยู่เปล่า ๆ ไม่มีการงานอะไรทำออกรำคาญ จะคิดทำการค้าขายก็ไม่มีทุนรอน ทั้งไม่เข้าใจการค้าขายด้วยเคยแต่ทำราชการมาแต่หนุ่ม ได้ลองนึกว่าจะไปอาสารับราชการในกรมหนึ่งกรมใดก็เห็นว่าจะทำไม่ไหว ด้วยมีโรคภัยประจำตัวจะทำการไม่ได้สม่ำเสมอ เกรงจะไปเกิดผิดขึ้น เจ้าพระยาพระเสด็จ ฯ ได้ชวนให้ไปเปนกรรมการตรวจตัดสินรางวัลในการแสดงหัดถกรรมของนักเรียนก็ได้รับทำมาทุกปีตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๕๕ แต่เปนการเพียงปีละครั้งเวลาว่างเปล่ายังมากนัก ตั้งแต่มาอ่านหนังสือในหอพระสมุด ฯ มาเห็นว่าการงานในหอพระสมุด ฯ มีหลายอย่างล้วนเปนประโยชน์แก่บ้านเมือง แต่ไม่เปนการร้อนเร่งฤาต้องรับผิดชอบใหญ่หลวงเห็นเหมาะแก่ใจ เพราะฉนั้นถ้าข้าพเจ้ามอบน่าที่อย่างใดในการหอพระ

สมุด ฯ ให้ทำบ้างก็จะยินดี แต่ขอให้ไปมาได้ตามกำลังสามารถอย่าให้ต้องตรากตรำทำการอยู่เปนนิจ ข้าพเจ้าจึงได้มอบน่าที่การรวบรวมรูปถ่ายให้พระยารัตนกุล ฯ ทำตามศรัทธา แลต่อมาได้ชวนให้แต่งหนังสือเรื่องลำดับสกุลเก่าดังได้กล่าวมาแล้ว พระยารัตนกุล ฯ อุส่าห์มาทำการที่หอพระสมุด ฯ มิได้ขาด ข้าพเจ้าเห็นพระยารัตนกุล ฯ ต้องเสียค่าพาหนะไปมาเอง นึกว่าที่พระยารัตนกุล ฯ มารับออกแรงทำบุญก็ดีอยู่แล้ว หาสมควรจะต้องให้ออกทรัพย์ด้วยอีกไม่จึงรับจะจ่ายค่าพาหนะให้ แต่พระยารัตนกุล ฯ ไม่ยอมรับ ว่าเบี้ยบำนาญที่ได้รับพระราชทานก็มีเหลือบริโภคอยู่บ้างพอจะเสียค่าพาหนะเองได้ การที่ทำขอให้เปนการสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แลทำเพื่อประโยชน์บ้านเมืองโดยน้ำภักดิ์น้ำแรงจริง ๆ อย่าให้เปนการแลกหาผลประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใดจึงจะพอใจ พระยารัตนกุล ฯ ว่าอย่างนี้ข้าพเจ้าก็จนใจ แต่เห็นควรจะจดไว้ให้ปรากฏอยู่ในเรื่องประวัติของพระยารัตนกุล ฯ ด้วย

พระยารัตนกุล ฯ มักมีอาการป่วยด้วยโรคเดิมที่ติดตัวมาเนือง ๆ ไม่หายขาด ครั้นนานมาเกิดโรควักกะพิการเพิ่มขึ้นอีกอย่างหนึ่งอาการโรคก็ทำให้ปลกเปลี้ยลงทุกที จนเมื่อก่อนจะถึงอนิจกรรมไม่สามารถจะมายังหอพระสมุด ฯ ได้หลายเดือน พระยารัตนกุล ฯ ไม่มีบุตรธิดาเมื่อป่วยหนักลงได้สั่งมอบการศพไว้ ให้พระยาทิพโกษา (สอน โลหนันท์) ผู้เปนมิตรสหายกันมาช้านานนั้นเปนเจ้าภาพ พระยารัตนกุล ฯ ถึงอนิจกรรมที่บ้านณตำบลบางกระบือเมื่อวันเสาร์ ที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๖๕

คำณวนอายุได้ ๖๓ ปีกับ ๓ เดือนเศษ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องประดับศพตามบันดาศักดิ์ข้าราชการผู้ใหญ่ชั้นได้รับพระราชทานพานทองเปนเกียรติยศ สิ้นเรื่องประวัติพระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จำรัส รัตนกุล) เพียงเท่านี้.

ข้าพเจ้าขออนุโมทนากุศลบุญราษีทักษิณานุปทาน ซึ่งพระยาทิพโกษา (สอน โลหนันทน์) ผู้เปนเจ้าภาพจัดการศพพระยารัตนกุลอดุลยภักดี (จำรัส รัตนกุล) ซึ่งเปนมิตรสหาย แลได้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้ให้ได้อ่านกันแพร่หลาย หวังใจว่าท่านทั้งหลายผู้ที่ได้รับหนังสือเรื่องนี้ไปคงจะอนุโมทนาด้วยทั่วกัน.

ดำรงราชานุภาพ สภานายก

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๖๕

ลำดับสกุลไกรฤกษ

สกุลไกรฤกษนี้ สืบวงศ์มาแต่พระยาไกรโกษา ชื่อฤกษ เปนบุตรจีน แซ่หลิม ครั้งกรุงเก่า พระยาไกรโกษา ฤกษ ได้เปนข้าราชการมาแต่ครั้งกรุงธนบุรี ได้เปนที่ขุนท่องสื่อในกรมท่าซ้าย ได้ไปกับราชทูตครั้งพระเจ้ากรุงธนบุรีแต่งให้ไปเมืองปักกิ่ง เมื่อปีฉลู จุลศักราช ๑๑๔๓ พ.ศ. ๒๓๒๔

ถึงรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร เมื่อสร้างพระนครโปรดให้ย้ายบ้านจีนจากตรงที่ตั้งพระบรมมหาราชวังทุกวันนี้ ลงไปตั้งอยู่ที่สำเพ็ง พระยาไกรโกษาฤกษ จึงย้ายบ้านเลื่อนลงไปตั้งอยู่ในตำบลซึ่งภายหลังเรียกว่า "ตรอกพระยาไกร" เพราะเปนนิวาสถาน ของพระยาไกรโกษา ฤกษ ผู้นี้

สกุลไกรฤกษชั้น ๑

พระยาไกรโกษา ฤกษ มีบุตรธิดาด้วยคุณหญิงจุ้ย คือ

ที่ ๑ พระยาโชฎึกราชเศรษฐี ทองจีน

ที่ ๒ เจ้าจอมยี่สุ่น ในรัชกาลที่ ๒

ที่ ๓ หลวงเดชนายเวร สุด

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

ที่ ๔ นายราชาภักดิ์ พยอม

ที่ ๕ หลวงแก้วอายัติ อิ่น

ที่ ๖ ธิดาชื่อขุนนาค

สกุลไกรฤกษชั้น ๒

พระยาโชฎึกราชเศรษฐี ทองจีน มีภรรยาชื่อคุณหญิงนก เปน พระญาติในสมเด็จกรมพระยาสุดารัตนราชประยูร มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อ อิ่ม ถวายตัวทำราชการในพระราชวังบวร ฯ ในรัชกาลที่ ๒ ฝึกหัดเปนลคร ได้เปนตัวย่าหรันในเรื่องอิเหนา เรียกกันว่า "คุณอิ่มย่าหรัน"

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่นอีก คือ

๒ ธิดาชื่อ พลอย เปนภรรยานายโหมด กระสาปน์ อมาตยกุล

๓ นายนวม

๔ หลวงมงคลรัตน ช่วง

๕ นายจร

๖ ธิดาชื่อ พยอม ภรรยาขุนสิทธิแสนยารักษ อ่ำ อมาตยกุล

๗ ธิดาชื่อ เกษร ภรรยานายจ่ารงค์ กลิ่น บุณยรัตพันธุ์

หลวงเดชนายเวร สุด ภรรยาชื่อฉิม มีบุตรธิดา คือ

๑ เจ้าจอมอรุณ ในรัชกาลที่ ๓

๒ คุณหญิงจับ ภรรยาพระยามหาอำมาตย์ ชื่น กัลยาณมิตร์

๓ พระยาศรีสิงหเทพ ทัต

๔ พระยาเพชร์รัตน์ โมรา

นายราชาภักดี พยอม มีบุตร คือ

๑ นายหรุ่ม

๒ นายหริ่ม

หลวงแก้วอายัด อ้น มีบุตรธิดา คือ

๑ เจ้าจอมวัน ในรัชกาลที่ ๓

๒ ธิดาชื่อ ทิม

๓ ธิดาชื่อ นิ่ม เปนภรรยานายโหมด กสาปน์ อมาตยกุล

๔ นายสุด

สกุลไกรฤกษชั้น ๓

พลอย ภรรยานายโหมด กสาปน์ อมาตยกุล มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายสำอาง ปรีชา

(๒) พระยาเพชรพิไชย เจิม

(๓) พระยาอภิรักษราชอุทยาน แฉล้ม

(๔) คุณหญิงทรามสงวน ภรรยาพระยาอภัยรณฤทธิ์ ถวิล

นายนวม มีบุตรธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อ ลม้าย

(๒) ขุนสรรักษ เจ๊ก

(๓) ขุนเยาวราชธนารักษ พร้อม

(๔) นายรื่น

(๕) หลวงเทพนรินทร วัน

หลวงมงคลรัตน์ ช่วง มีบุตรธิดา คือ

(๑) นางสงวน ภรรยาพระราชประสิทธิ์ เทียบ

(๒) นางเสงี่ยม ภรรยาหลวงนายเสน่หรักษา เผือก

(๓) ธิดาชื่อถนอม

(๔) นายชื่น

(๕) พระยาราชสัมภารากร ชม

(๖) คุณหญิงจันทร์ ภรรยาพระยาพิพิธโภไคยสวรรย์ เชฐ

(๗) เจ้าจอมมารดา ชุ่ม ในรัชกาลที่ ๕

(๘) พระยาบุรุษรัตนราชพัลลภ นพ

(๙) ธิดาชื่อใย

(๑๐) พระยาประเสริฐศุภกิจ เพิ่ม

นายจร มีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อสังวาลย์

นางพยอม ภรรยาจมื่นสิทธิแสนยารักษ อ่ำ มีบุตรธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อวงศ์

(๒) หลวงชำนาญชนประมวณ โชติ

นางเกษร ภรรยานายจ่ารงค์ กลิ่น บุณยรัตพันธุ์ มีบุตรธิดา คือ

(๑) นางลม้าย ภรรยานายนวม บุตรพระสถลรัฐยาภิบาล บุณยรัตพันธุ์

(๒) พระยาราชวังสรรค์ เติม

(๓) ธิดาชื่อขุ้ย

(๔) นายรองสนิท เพิ่ม

พระยาศรีสิงหเทพ ทัต มีบุตรธิดา คือ

(๑) พระยาภักดีณรงค์ สิน สมุหเทศาภิบาล มณฑลพิศณุโลก

(๒) พระโยธีบริรักษ์ เคลื่อย

(๓) ท้าวนารีวรคณารักษ์ แจ่ม

(๔) ธิดาชื่อนุ่ม

(๕) หลวงพิทักษ์สุเทพ รอด

(๖) คุณหญิงเอี่ยม ภรรยาพระยาจรรยายุตกฤต สวน

(๗) หลวงคุณสารสมบัติ ลำใย

(๘) ธิดาชื่อลิ้นจี่ ภรรยาขุนสรรักษ์ เจ๊ก

(๙) ธิดาชื่อเลื่อน ภรรยาหลวงคุณสารสมบัติ ลำใย

พระยาเพชร์รัตน์ โมรา มีบุตรธิดา คือ

(๑) หมื่นศักดิ์บริบาล เอี่ยม

(๒) พระยาจรรยายุตกฤต สวน

(๓) ธิดาชื่อสังวาลย์

(๔) พระยาจักรปาณีศรีศีลวิสุทธิ์ ลออ

(๕) พระยาสุรเกษตร์โสภณ อู๋

(๖) คุณหญิงจำเริญ ภรรยาพระยาประเสริฐสุภกิจ เพิ่ม นายหรุ่ม มีบุตร คือ

(๑) หลวงวิสูตรอัศดร อั้น

(๒) นายเจียก

(๓) นายเจริญ

นิ่ม ภรรยานายโหมด กสาปน์ อมาตยกุล มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายหนู มหาดเล็ก

(๒) ธิดาชื่อสังวาลย์

ลำดับสกุลท่านขรัวทอง

สกุลท่านขรัวทองชั้น ๑

ท่านขรัวทอง เปนพี่พระชนกสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี มีบุตรธิดา คือ

ที่ ๑ ท่านปาน

ที่ ๒ ธิดาชื่อ ผ่อง เปนหม่อมห้ามในกรมหลวงเทพหริรักษ์

สกุลท่านขรัวทองชั้น ๒

ท่านปาน มีบุตรธิดา คือ

๑ พระราชวรินทร์ น้อย

๒ พระยาวงษาภรณ์ภูษิต นาค

๓ พระยาโบราณบุรานุรักษ์ พึ่ง

๔ ธิดาชื่อ อิ่ม เปนเจ้าจอมในพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว

สกุลท่านขรัวทองชั้น ๓

พระราชวรินทร์ น้อย มีบุตรธิดา คือ

(๑) พันอัฐทิศวิถี ดิศ

(๒) ธิดาชื่อ บัว

(๓) ธิดาชื่อ เปลี่ยน

พระยาวงษาภรณ์ภูษิต นาค มีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อ นวม

พระยาโบราณบุรานุรักษ์ พึ่ง มีบุตรธิดา คือ

(๑) พันจันทนุมารค แย้ม

(๒) พระยาทวาราวดีภิบาล ชู

(๓) หลวงสุนทรพิมล ทิพ

(๔) พันวิจรจักร จีน

(๕) หลวงกรุงศรีบริรักษ์ หลำ

(๖) นายสม

(๗) นายสวย

(๘) นายกราย

(๙) ธิดาชื่อ กิ่ง เปนพนักงานพระแสงฝ่ายใน ๆ รัชกาลที่ ๔—๕

(๑๐) คุณหญิงแข เปนภรรยาพระยาวงษาภรณ์ภูษิต สุ่น วัชโรทัย

(๑๑) ธิดาชื่อ มล

(๑๒) ธิดาชื่อ เพิ่ม

สกุลท่านขรัวทองชั้น ๔

เปลี่ยน มีบุตรธิดา คือ

(๑) ขุนสิงหธนากร แม้น

(๒) ธิดาชื่อ แข

นวม มีบุตร คือ

(๑) นายตาด

พันจันทนุมารค แย้ม มีบุตร คือ

(๑) นายแขม

(๒) นายเหมือน

พระยาทวาราวดีภิบาล ชู มีบุตร คือ

(๑) นายเขียว

(๒) นายพลอย

(๓) นายทองอยู่

(๔) นายขาว

(๕) นายสว่าง

(๖) นายอู๋

(๗) นายเป๋า

(๘) นายแอ๋ว

(๙) นายเอี่ยง

(๑๐) นายเฉลิม

(๑๑) นายเชื้อ

หลวงสุนทรพิมล ทิน มีบุตรธิดา คือ

(๑) พระมหุศสวานุกิจ เลื่อน

(๒) พระศิขรภูมิ์ รอด

(๓) นายทองรอด

(๔) นายป๋อง

(๕) พระเนาวโกศลวินิจฉัย

(๖) ธิดาชื่อ แม้น

พันวิจรจักร จิ้น มีบุตรธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อแสง ภรรยาพระสราภัยศฤษดิการ สมบุญ ดิศยมัน

(๒) นายเนื่อง

หลวงกรุงศรีบริรักษ์ หลำ มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายหลิม

(๒) ธิดาชื่อ จ้อย

(๓) หลวงประสาตร์โกศล

(๔) ธิดาชื่อ จ่าย

(๕) นายทรัพย์

(๖) นายเรือง

นายสม มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายเล็ก

(๒) ธิดาชื่อ สุ่น

(๓) นายชื่น

(๔) ธิดาชื่อ แม้น

(๕) นายขุ้น

(๖) ธิดาชื่อ สิ้น

(๗) ธิดาชื่อ สอน

(๘) นายทองเจือ

นายสวย มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายบุง

(๒) ธิดาชื่อ โล่ห์

(๓) ธิดาชื่อ ใหญ่

(๔) ธิดาชื่อ ขิ้ว

นายกราย มีบุตร คือ

(๑) นายกลอย

(๒) นายกริ์ก

(๓) นายก้อ

คุณหญิงแข ภรรยาพระยาวงษาภรณ์ภูษิต สุ่น วัชโรทัย มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายเล็ก

(๒) ขุนพิทักษ์อาภรณ์ เลื่อน

(๓) ขุนอลังกรณ์ภูษิต วิ

(๔) นายหลี

(๕) พระยาวงษาภรณ์ภูษิต รื่น

(๖) ขุนพิทักษ์อาภรณ์ เสริม

(๗) ธิดาชื่อ หรุ่น

(๘) ธิดาชื่อ หลิม

(๙) ธิดาชื่อ ศิริ

(๑๐) ธิดาชื่อสงวน

มล มีบุตร คือ

(๑) นายหล่อ

(๒) นายหลอม

สกุลท่านขรัวทองชั้น ๕

นายแขม มีบุตร คือ

(๑) ธิดาชื่อ ริ้ว

นายเหมือน มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายโต

(๒) นายชื่น

(๓) ธิดาชื่อ ทรัพย์

(๔) ธิดาชื่อ สิน

นายเขียว มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายสอน

(๒) ธิดาชื่อ ศุข

นายทองอยู่ มีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อ เคลือบ

นางขาว นาฏประชารักษ ชุ่ม มีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อ สังวาล

เชื้อ มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายเจือ

(๒) ธิดาชื่อ เรือน

พระมหุศสวานุกิจ เลื่อน มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายแพ้ม

(๒) นางเปลื้อง ภรรยาหลวงสนิทราชทองดี ดิศยนันท์

(๓) ธิดาชื่อ ปรุง

(๔) นายพลอย

พระศิขรภูมิ์ รอด มีบุตรธิดา คือ

(๑) นางบุ่น เสมอใจราช เนียน สาคริก

(๒) นางถนอม ทยานพิฆาฏ ทิพย์ เกตุทัต

๓ ธิดาชื่อ นารถ

(๔) นายนพ

(๕) นายสนิท

(๖) นายสนั่น

นายทองรอด มีบุตร คือ

(๑) นายมลิ

(๒) ธิดาชื่อ เลื่อม

(๓) นายสำราญ

แม้น มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายทองสุก

(๒) นายเจริญ

(๓) ธิดาชื่อ ประไพ

นางแสง ภรรยาพระสราภัยสฤษดิ์การ สมบุญ ดิศยนัน มีบุตร คือ

(๑) หลวงสนิทราช ทองดี

(๒) ขุนชำนาญลิขิต แส

(๓) นายเสริม

นายหลิน มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายเพิ่ม

(๒) นายบุญมา

(๓) นายทองอยู่

(๔) ธิดาชื่อ อบ

นางช้อย เวชประสิทธิการ มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายพลัด

(๒) ธิดาชื่อ ผาด

จ่าย มีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อ ทองดี

(๒) ธิดาชื่อ ผิว

พระยาวงษาภรณ์ภูษิต รื่น วัชโรทัย มีบุตร คือ

(๑) นายอำภรณ์

หริ่ม มีบุตร คือ

(๑) นายภูษิต

ขุนพิทักษ์อาภรณ์ เสริม วัชโรทัย มีบุตร คือ

(๑) ธิดาชื่อ สมใจ

ลำดับสกุลวัชโรทัย

สกุลวัชโรทัยชั้น ๑

พระยาอุไทยธรรม ทอง มีบุตร คือ

ที่ ๑ พระรัตนวงศา แจ่ม

สกุลวัชโรทัยชั้น ๒

พระรัตนวงศา แจ่ม มีบุตร คือ

๑ พระยาอุไทยธรรม เพ็ชร์

๒ พระจำนงภูษิต อยู่

สกุลวัชโรทัยชั้น ๓

พระยาอุไทยธรรม เพ็ชร์ มีบุตรธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อ คล้าย

(๒) ธิดาชื่อ อิน ทำราชการฝ่ายใน ๆ พระราชวังบวร ฯ รัชกาลที่ ๓

(๓) ขุนราชสมบัติ เอี่ยม

(๔) พระยาราชโกษา จัน

(๕) พระเทพาภรณ์ บัว

(๖) พระยาวงศาภรณ์ภูษิต สุ่น

พระจำนงภูษิต อยู่ มีบุตร คือ

(๑) หลวงมหาภรณ์ ริ้ว

(๒) ธิดาชื่อ สัมฤทธิ์ เปนพนักงานเครื่องสูงพระบิ้นเกล้าฯ

(๓) ธิดาชื่อ พุก

(๔) ธิดาชื่อ ทับทิม เปนเจ้าจอมในรัชกาลที่ ๔

สกุลวัชโรทัยชั้น ๔

พระยาราชโกษา จัน มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายโต มหาดเล็กในรัชกาลที่ ๕

(๒) นายนัด

(๓) พระยาอุไทยธรรม หรุ่น

(๔) ธิดาชื่อ ตลับ

(๕) ธิดาชื่อ พร้อม เปนลครในรัชกาลที่ ๔

(๖) ธิดาชื่อ พวง

(๗) ธิดาชื่อพลอย

พระเทพาภรณ์ ขัว มีบุตร คือ

(๑) นายร้อยโท บุตร

พระยาวงศาภรณ์ภูษิต สุ่น มีบุตรธิดา คือ

(๑) นายเล็ก

(๒) ขุนพิทักษอาภรณ์ เลื่อน

(๓) ขุนอลังกรณ์ภูษิต ริ

(๔) นายหลี

(๕) พระยาวงศาภรณ์ภูษิต รื่น

(๖) ขุนพิทักษอาภรณ์ เสริม

(๗) ธิดาชื่อ หรุ่น

(๘) ธิดาชื่อ หลิม

(๙) ธิดาชื่อ ศิริ

(๑๐) ธิดาชื่อ สงวน

ลำดับสกุลอมาตยกุล

ชั้นต้นสกุล

พระยาสมบัติธิบาล บุญเกิด กับคุณหญิงแป้น อันเปนธิดา เจ้าพระยาสุรสงคราม ปาน มีบุตร ๒ คน คือ

๑ หลวงพิพิธสมบัติ เอม

๒ หลวงจบจักรวาฬ คล้าย

วงศ์สกุลอมาตยกุลชั้น ๑

หลวงพิพิธสมบัติ เอม กับนางดวงภรรยามีบุตรธิดา คือ

๑ เจ้าจอมหุ่น ในรัชกาลที่ ๑

๒ พระยามหาอำมาตย์ ป้อม

๓ พระจันทราทิตย์ มารค

๔ นายเผือก

๕ เมืองอุไทยราชธานี ม่วง

๖ หลวงพลอาศรัย อิ่ม

๗ พระอมรโมฬี นพ วัดบุบผาราม

หลวงจบจักรวาฬ คล้าย มีบุตรธิดา คือ

๑ นายกลับ

๒ ธิดาชื่อขำ ทำราชการฝ่ายในๆ รัชกาลที่ ๒ (เปนลคร ตัวเงาะ)

๓ คุณหญิงเทศ ภรรยาพระยาประเสริฐสาตรธำรง

วงศ์อมาตยกุลชั้น ๒

พระยามหาอำมาตย์ ป้อม กับคุณหญิงเย็น มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อพุ่ม

๒ พระยาธรรมสารนิติ พลับ

๓ พระอินทราธิบาล สุ่น

๔ นายคล้าย

๕ พระยาปราจีณบุรี ชลิบ

๖ นายโหมด กระสาปน์กิจโกศล

๗ พระยาธรรมสารนิติ ตาด

๘ ท้าวทรงกันดาล วรรณ

พระจันทราทิตย์ มารค มีบุตร คือ

๑ พระจันทราทิตย์ ขำ

นายเผือก มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อมอญ

๒ ธิดาชื่อผ่อง

เมืองอุไทยราชธานี ม่วง มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อขำ

๒ นายมั่ง

๓ นายแขก

๔ นายชุ่ม

หลวงพลอาศรัย อิ่ม มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อแสง

๒ นายสวาสดิ์

๓ พระยาสุนทรสงคราม สว่าง ผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี รัชกาลที่ ๕

๔ พระยามนูสารสาตรบัญชา ศิริ (เอมะศิริ)

วงศ์สกุลอมาตยกุลชั้น ๓

พระยาธรรมสารนิติ พลับ มีบุตรกับคุณหญิงเป้า คือ

๑) พระยาประชุมประชานารถ เอี่ยม

มีบุตรกับขรัวยายแสง คือ

๒) เจ้าจอมมารดาเหม รัชกาลที่ ๕

๓) นายหงษ์

๔) ธิดาชื่อจีน เปนภรรยาพระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม

๕) พระยาบุศยรถยดิ์ ทับทิม

มีบุตรด้วยภรรยาอื่น คือ

๖) นายสว่าง

๗) นายสอน ฤๅ ปรู

พระอินทราธิบาล สุ่น มีบุตรธิดา กับนางแข่ม คือ

๑) หมื่นสิทธิแสนยารักษ์ อ่ำ

๒) หลวงสุเรนทรภักดิ์ เปี้ยม ฤๅ เปี้ย

๓) ธิดาชื่อลม้าย ภรรยานายสำอาง ปริชากลการ

๔) หลวงขันเทาทุกขราษฎร์ อ่วม

พระยาปราจิณบุรี ขลิบ มีธิดากับคุณหญิงจั่น คือ

๑) ธิดาชื่อเสงี่ยม

มีบุตรภรรยาอื่น คือ

๒) ธิดาชื่อแฝง

นายโหมด กระสาปน์กิจโกศล มีบุตรธิดากับพลอย ไกรฤกษ์ ภรรยาหลวง คือ

๑) ธิดาไม่มีชื่อ

๒) นายสำอาง ปริชากลการ

๓) นายสอาด

๔) พระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม

๕) ธิดาชื่อโม๊ะ

๖) พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน แฉล้ม

๗) คุณหญิงทรามสงวน ภรรยาพระยาอภัยรณฤทธิ ถวิล

๘) นายอาตูร

มีบุตรด้วยภรรยาอื่น คือ

๙) นายหนู

๑๐) ธิดาชื่อสังวาล

๑๑) ธิดาชื่อบาง

๑๒) นายปริ่ม

๑๓) ขุนประจักษ์ธนสาร เผื่อน

๑๔) หลวงประกอบอรรคนิกิจ เหลอ

๑๕) นายหลา

๑๖) คุณหญิงปุยภรรยาพระยาประชากรกิจวิจารณ์ โอ

๑๗) พระภิกษุชิต

๑๘) ธิดาชื่อแจก

๑๙) นายวงษ์

พระยาธรรมสารนิติ ตาด มีบุตรธิดากับคุณหญิงอิ่ม คือ

๑) คุณหญิงถนอมภรรยาพระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม

๒) พระยาอภัยรณฤทธิ์ ถวิล

๓) คุณหญิงอนงค์ภรรยาพระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน แฉล้ม

๔) หลวงพิเทศพิไสย ประวัติ

๕) เจ้าจอมประคองในรัชกาลที่ ๕

๖) ธิดาชื่อจรูญ

มีบุตรด้วยภรรยาอื่น คือ

๗) ธิดาชื่อจำเริญ

๘) ธิดาชื่อปริก

๙) พระอินทราธิบาล เพิ่ม

๑๐) ธิดาชื่อหนู เปนภรรยานายหนู

๑๑) ธิดาชื่อภู่

๑๒) พระหฤทัย เลื่อน

๑๓) นายล้ำ

๑๔) พระยาวรฤทธิ์ฤาไชย เคลื่อน

๑๕) ธิดาชื่อสมบุญ ภรรยานายหนู

๑๖) คุณหญิงประนอม ภรรยาพระยามหานุภาพ ไทย บุนนาค

๑๗) ธิดาชื่ออ้อม

๑๘) นายคนึง

๑๙) ธิดาชื่อออบ

วงศ์สกุลอมาตยกุลชั้น ๔

พระยาประชุมประชานารถ เอี่ยม มีบุตรกับคุณหญิงอิ่ม คือ

(๑) นายพร้อม เขม้นสรยุทธยิ่ง

มีบุตรกับภรรยาอื่น คือ

(๒) หลวงพิพิธณรงค์ พุด

(๓) หม่อมอาบ ในหม่อมเจ้าป่าน ในกรมหมื่นภูมินทรภักดี

(๔) หลวงเสน่ห์รณฤทธิ์ เอม

(๕) ธิดาชื่ออบ

(๖) นางเชยภรรยานายรองพลพ่าย แป๋ว เอมะศิริ

เจ้าจอมมารดาเหม ในรัชกาลที่ ๕ มีพระเจ้าลูกเธอ คือ

(๑) พระองค์เจ้าหญิงเหมวดี

นายหงษ์ มีบุตรธิดากับนางวาศ คือ

(๑) ธิดาชื่อผิน

(๒) ธิดาชื่อขาว

(๓) นางหวล ภรรยาหลวงวรรณลักษณเลขา ถม สิตบุตร

(๔) ธิดาไม่มีชื่อ

(๕) นายห่าน

จีนภรรยาพระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม มีบุตรธิดา แจ้งอยู่ในบุตรพระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม แล้ว.

พระยาบุศยรถบดี ทับทิม มีธิดากับคุณหญิงอิน มุณย์ยานนท์ คือ

(๑) นางทับทิม ภรรยาพระอภิรักษราชฤทธิ์ พ้อง รจนานนท์

(๒) ธิดาไม่มีชื่อ

(๓) ธิดาชื่อทับ

มีธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๔) ธิดาชื่อเทียบ

(๕) ธิดาชื่อทิพย์

(๖) ธิดาชื่อทพ

นายสว่าง กับนางถมภรรยา มีธิดา คือ

(๑) นางจำรัส เปนภรรยาหลวงวิธานนรกรรม เผื่อน บุณยพฤกษ์ นายสอน ฤๅ ปรู กับนางริดภรรยามีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อเจียน

ขมื่นสิทธิแสนยารักษ์ อ่ำ กับนางเยี่ยม ภรรยามีธิดา คือ

(๑) คุณหญิงปลั่งภรรยาพระยาอัษฎาเรืองเดช แขก มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๒) ธิดาชื่อวงศ์

(๓) หลวงชำนาญชนประมวญ โชติ

หลวงสุเรนทร์ภักดิ์ เยี่ยม ฤๅ เยี่ย นางนวม รัตนกุลภรรยา ไม่มีบุตรแลธิดา

นางลม้าย ภรรยานายสำอาง ปรีชากลการ มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรนายสำอาง ปรีชากลการแล้ว.

หลวงขันเทาทุกขราษฎร์ อ่วม นามภรรยาไม่ปรากฎ มีบุตรธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อสังวาล เปนภรรยาหลวงยงโยธี กรมการ จังหวัดราชบุรี

(๒) คุณหญิงสลิ้ง ภรรยาพระยาทรงสุรเดช อั๋น บุนนาค

(๓) นายตาด

นายสำอาง ปรีชากลการ กับนางลม้ายภรรยา มีบุตรธิดา คือ

(๑) คุณหญิงตระกูล ภรรยาพระยาภูบาลบรรเทิง ประยูร

(๒) นายอรุณ พิศาลสารเกษตร์

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๓) นายประเสริฐ

(๔) พระยาวินิจวิทยาการ มังกร

(๕) หม่อมอบ ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ

(๖) นายสำเนียง

(๗) นายจำรัส ฤา สะแปนเซอร์ มารดาชื่อแฟนนินอกส์

(๘) นายใย

(๙) คุณหญิงประจักษ์ ภรรยาพระยาคินิสันทนานุการ สนอม ทรรทรานนท์

(๑๐) นายส่าน

พระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม มีบุตรธิดากับคุณหญิงถนอม คือ

(๑) ธิดาแฝด ไม่มีชื่อ

(๒) นายสำลี

(๓) พระยาภูบาลบรรเทิง ประยูร

(๔) นางเยาวเรศ ภรรยานายอรุณ พิศาลสารเกษตร์

(๕) พระปฏิภาณพิเศษ อาเล็กแซนเดอร์

(๖) นายไหว

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๗) พระยาเจริญราชไมตรี จำนง

(๘) นายอั้น

(๙) พระยาประชากรกิจวิจารณ์ โอ

(๑๐) นายตั้น

(๑๑) นายเออ

(๑๒) ขุนรักษ์ระเบียบกิจ อ้วน

(๑๓) นายร้อยโท อั้น

(๑๔) หลวงจันทรามาตย์ บุญรอด

(๑๕) ธิดาชื่อจันทร

(๑๖) ธิดาชื่อสมบุญ

(๑๗) ธิดาชื่อเอม

(๑๘) ธิดาชื่อแจ่ม

(๑๙) ธิดาไม่มีชื่อ

(๒๐) ธิดาชื่อนพคุณ

(๒๑) ธิดาชื่อสงบ

(๒๒) นายสมจิตร์

พระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน แฉล้ม มีบุตรธิดากับคุณหญิงอำพัน บุรณศิริ คือ

(๑) คุณหญิงประไพ ภรรยาพระยาพิทักษ์ทวยหาญ ทองคำ กฤษณามระ

(๒) พระยาราชพินิจจัย อุไทยวรรณ

มีบุตรด้วยคุณหญิงอนงค์ ภรรยา คือ

(๓) ธิดาชื่อวรนาฎ

(๔) พระยาสาครสงคราม สุริเยศ

(๕) ธิดาชื่อประยงค์ ทำราชการฝ่ายใน ๆ รัชกาลที่ ๕

(๖) คุณหญิงปุกภรรยาพระยาสาครสงครามสุริเยศ

(๗) นายรัตน

(๘) บุตรชายไม่มีชื่อ

(๙) นายเสกสม

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๑๐) หลวงสวัสดิ์นัคเรศ มงคล

(๑๑) ธิดาชื่อรทวย

(๑๒) หลวงรักษ์ราษฎร์นิกร เที่ยบ

(๑๓) นางมาลัย ภรรยาขุนมัชชากรธนานุรักษ์ เขี้ยน พิมลบรรยงก์

(๑๔) นายพยนต์

(๑๕) หลวงประภาธุระกิจ ยัน

(๑๖) ขุนสรรพชวลิต ยิน

(๑๗) นายเฉ้อย

(๑๘) คุณหญิงสนิท ภรรยาพระยาธรรมสารวิทย์ สัน สันติศิริ

(๑๙) ขุนสำรวจรักกิจ เล็ก

(๒๐) นายไวย

(๒๑) นายมาศ

(๒๒) นายใหญ่

(๒๓) ธิดาชื่อฉลวย

(๒๔) ธิดาชื่อเฉลย

(๒๕) ธิดาแฝดไม่มีชื่อ

(๒๖) นางทิพย์ ภรรยานายอิน

คุณหญิงทรามสงวน มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรพระยาอภัยรณฤทธิ์ ถวิล แล้ว

นายหนู กับนางหนูภรรยา มีบุตรธิดา คือ

(๑) พระวรสาตรวินิจฉัย ประสงค์

(๒) ธิดาชื่อดรุณี

(๓) ธิดาชื่ออาภรณ์

(๔) นายศิริ

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๕) นายประพันธุ์

(๖) นาย อุดม

(๗) ธิดาชื่อแจ๋ว

(๘) ธิดาชื่อเพิ่ม

(๙) ธิดาชื่อเติม

(๑๐) นายพยนต์

(๑๑) ธิดาชื่อวงษ์

(๑๒) ธิดาชื่อเหรียญ

(๑๓) นายปลาด

นายปริ่ม กับนางก้อน ภรรยา มีธิดา คือ

(๑) นางเปลื้อง ภรรยาหลวงพิทักษฤทธิรงค์ บุญ

(๒) ธิดาชื่อแช่ม

มีบุตรด้วยภรรยาอื่น คือ

(๓) นายพัว

ขุนประจักษ์ธนสาร กับนางแฝง ภรรยา มีบุตร คือ

(๑) นายเรือตรีชัชวาล

(๒) นายเล็ก

มีบุตรด้วยภรรยาอื่น คือ

(๓) นายฉิน

หลวงประกอบอัคนิกิจ เหลอ กับนางนุ่น ภรรยา มีบุตร คือ

(๑) นายรอด

(๒) นายสุก

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๓) นายจันทร

(๔) นายมนต์

(๕) ธิดาชื่อเจียน

(๖) ธิดาชื่อลม้าย

(๗) ธิดาไม่มีชื่อ

(๘) ธิดาชื่อสำเนียง

(๙) ธิดาชื่อเนียน

(๑๐) นายลิกิจ

(๑๑) ธิดายังไม่มีชื่อ

คุณหญิงปุย มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรพระยาประชากรกิจวิจารณ์ โอ แล้ว

นายวงศ์ กับนางเลื่อน มีธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อพัลวัล

คุณหญิงถนอม ภรรยาพระยาเพ็ชร์พิไชย มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรพระยาเพ็ชร์พิไชย เจิม แล้ว

พระยาอภัยรณฤทธิ์ ถวิล กับคุณหญิงทรามสงวน มีบุตรธิดา คือ

(๑) พระยาอภัยรณฤทธิ์ เกษียร

(๒) พระยาวิชิตสารสาตร์ อำนวย

(๓) พระยาอรรถกลยวทาวัท กระแส

(๔) ท่านผู้หญิงนงเยาว์ ภรรยาเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี (ม.ร.ว. ปุ้ม มาลากุล ณกรุงเทพ)

(๕) นางชลอ ภรรยาหลวงสรกิจพิศาล ดำริห์

(๖) พระยามหาเทพ เชาวน์

(๗) ธิดาชื่อสนาน

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๘) นายอุ่น

(๙) ธิดาชื่อเจียด

(๑๐) นายสุด

คุณหญิงอนงค์ มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรพระยาอภิรักษ์ราชอุทยาน แฉล้ม แล้ว

หลวงพิเทศพิไสย ประวัติ กับนางทองดี ภรรยา มีบุตร คือ

(๑) หลวงสรกิจพิศาล ดำริห์

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๒) ขุนบัญชาพล หลาน

(๓) นายมุ่ง

(๔) นายพร้อม

(๕) ธิดาชื่อจันทร

(๖) ธิดาชื่อขนมต้ม

(๗) นายร้อยตรี กระบี่

(๘) นายรำพึง

(๙) คุณหญิงสายสุณี ภรรยาพระยาพระกฤษณรักษ์ สวาสดิ์ บุนนาค

(๑๐) ธิดาชื่อสำนึง

พระอินทราธิบาล เพิ่ม กับนางพร้อม ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

(๑) นางแส ภรรยา พระกำจรใจราช พิณ เกตุทัต

(๒) ธิดาชื่อสาย

(๓) พระยาอนุรักษ์โกษา ประเวศ

(๔) ขุนแสวงสวัสดิการ แสวง

(๕) นายแดง

นางหนู มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรนายหนูแล้ว

พระหฤทัย เลื่อน กับนางสอน ภรรยา มีธิดา คือ

(๑) นางเลี่ยม ภรรยา พระยาประสิทธิ์ศัลการ เจือ อุดมศิลป์ มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

(๒) นายโพน

(๓) ธิดาชื่อผิว

พระยาวรฤทธิ์ฤๅไชย เคลื่อน กับคุณหญิงชื่นภรรยา มีบุตรธิดา คือ

(๑) ธิดาชื่อเคล้าพรรณ

(๒) ธิดาชื่อเคลียเคลื่อน

(๓) บุตรชายยังไม่มีชื่อ

นางสมบุญ ภรรยานายหนู มีบุตรธิดาแจ้งอยู่ในบุตรนายหนูแล้ว

วงศ์สกุลอมาตยกุลชั้น ๕

นายพร้อม เขมันสรยุทธยิ่ง กับนางพอน ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ หลวงสุนทรบริรักษ์ ประวงศ์

๒ นายประวิง

๓ นายจันทร

๔ นายชิต

๕ นางเกษร ภรรยาพระสุรพันธาทิตย์ ฮัก บุนนาค

๖ นายอ้วน

๗ ธิดาชื่อป้อ

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

๘ ธิดาชื่อเครือ

๙ นายเทศ

๑๐ ธิดาชื่อเปลี้อง

๑๑ ธิดาชื่อไปล่

๑๒ ธิดาชื่อเปล่ง

๑๓ ธิดาชื่อปลั่ง

หลวงพิพิธณรงค์ พุด กับนางพ่วง ภรรยา มีบุตร คือ

๑ ขุนประจักษ์หัดถลักษณ์ เพิ่ม

๒ นายไผ่

หม่อมอาย ในหม่อมเจ้าป่านในกรมหมื่นภูมินทรภักดี มีบุตรธิดาคือ

๑ หม่อมราชวงศ์ชาย เฉลิม

๒ หม่อมราชวงศ์หญิง เอื้อ

หลวงเสน่ห์รณฤทธิ เอม กับนางผาด เอมะศิริ มีบุตร คือ

๑ นายสอาด

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

๒ นายเอื้อม

๓ ธิดาชื่อจิ้มลิ้ม

นางเชย ภรรยานายรองพลพ่าย แป๋ว เอมะศิริ มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อมณี

๒ ธิดาชื่อประเทือง

นางจำรัสภรรยาหลวงวิธานนรกรรม เผื่อน บุณยพฤกษ์ มีบุตร คือ

๑ นายพิศ

นางหวล ภรรยาหลวงวรรณลักษณเลขา ถม สิตบุตร มีบุตร คือ

๑ นายประเดิม

นางทับทิม ภรรยา พระอภิรักษ์ราชฤทธิ์ พ้องรจนานนท์ มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อยี่หมา

คุณหญิงตระกูล มีธิดาแจ้งอยู่ในธิดาพระยาภูบาลบรรเทิง ประยูร แล้ว

คุณหญิงสอิ้ง ภรรยาพระยาทรงสุรเดช อั้น บุนนาค มีบุตรธิดา คือ

๑ นวยคิศ บุนนาค

๒ ธิดาชื่อบัวคำ ขุนนาค

พระยาวินิจวิทยาการ มังกร กับคุณหญิงจร ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อบัว

๒ นายผล

๓ นางผ่อง

๔ ธิดาชื่อเล็ก

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

๕ ผิว ภรรยาพระยาไพศาลศิลปสาตร รื่น สยามานนท์

๖ นายหนู

๗ ธิดาชื่อผิน

๘ นายประสงค์

๙ ธิดาชื่อสำเนียง

๑๐ ธิดาชื่อสำนวน

๑๑ นายประกอบ

๑๒ นายประจง

หม่อมอบ ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ มีหม่อมเจ้า คือ

๑ หม่อมเจ้าชายตรีทิเพศพงศ์

นายใย กับนางแขก ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อฉลวย

๒ นายเอียด

มีธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

๓ ธิดาชื่อลั่นจี่

คุณหญิงประจักษ์ ภรรยา พระยาคินีสันทนานุการ สนอม ทรรทรานนท์ มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อสมัย

๒ ธิดาชื่อสมาน

พระยาภูบาลบรรเทิง ประยูร กับคุณหญิงตระกูล ภรรยา มีธิดา คือ

๑ คุณหญิงวลี ภรรยาพระยามหาเทพ เชาวน์

๒ ธิดาไม่มีชื่อ

๓ คุณหญิงเสมอ ภรรยาพระยาจินดารักษ์ จำลอง สวัสดิ์ชูโต

พระปฏิภาณพิเศษ อาเล็กแซนเดอร์ กับนางลมุน ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ นายเอก

๒ ธิดาชื่อทวี

๓ นายตรี

๔ นายจัตวา

๕ นายเบญจ

๖ ธิดาชื่อฉัฐ

๗ นายสัปดา

๘ นายอัฏฐ

๙ นายนพ

๑๐ ธิดาชื่อทัศวิ

พระยาเจริญราชไมตรี จำนง กับคุณหญิงมรกฎภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ หลวงคุลยกิจสังขารักษ์ เฉลิม

๒ ธิดาชื่อปุ๋ย ภรรยา นายสุปรีดา บุรณะศิริ

๓ ธิดาชื่อละไมย

๔ นายเล็ก

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

๕ นายโป๊ะ

๖ ธิดาชื่อดนตรี

๗ นายจรัล

๘ นายจรูญ

๙ นายประจวบ

๑๐ ธิดาไม่มีชื่อ

๑๑ นายเจตนา

๑๒ ธิดาไม่มีชื่อ

นายอั้น กับนางเยื้อนภรรยา มีบุตร คือ

๑ นางห้อย

๒ ธิดาชื่อฉอ้อน ภรรยาหลวงไกรธามาตย์ ถนอม สิงหเสนี

พระยาประชากรกิจวิจารณ์ โอ กับคุณหญิงปุยภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อสฤษดิ์ ภรรยานาย ร้อยตำรวจตรี ชื่น มนตรีวัตร

๒ นายอุกฤษฎ์

๓ ธิดาไม่มีชื่อ

๔ ธิดาชื่อจิตรา

๕ ธิดาชื่ออารมณ์

๖ ธิดาชื่อพชุ

๗ ธิดาชื่อยุพี

๘ นายกนก

๙ นายกุธรรณ์

ขุนรักษ์ระเบียบกิจ อ้วน กับนางถมยาภรรยา มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อพิศวง

นายร้อย โท อั้น กับนางประยูร ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ นายชวลิต

๒ ธิดาชื่อฆระณี

๓ ธิดาชื่อสริล

หลวงจันทรามาตย์ บุญรอด กับนางวงศ์ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ชายไม่มีชื่อ

๒ นายบุญวงศ์

๓ นายบุญวิจิตร์

๔ ธิดาชื่อบุณฑริก์

คุณหญิงประไพ ภรรยาพระยาพิทักษ์ทวยหาญ ทองคำ กฤษณามระ มีบุตร คือ

๑ นายประเสริฐ

พระยาราชพินิจจัย อุไทยวรรณ กับคุณหญิงพุ่มพวง บุรณศิริ ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่ออรุณ

๒ ธิดาชื่อรวิวรรณ

๓ ธิดาชื่อไพโรจน์

๔ นายอภัยพรรณ์

มีบุตรด้วยคุณหญิงเกสรประทุม บุรณศิริ ภรรยา คือ

๕ นายวรรโณทัย

พระยาสาครสงคราม สุริเยศ กับคุณหญิงปุกภรรยา มีบุตร คือ

๑ นายจิต

นายเสกสมภัย นางสุ่น บุนนาค ภรรยามีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อสี่สุก

หลวงสวัสดิ์นัคเรศ มงคล มีบุตรธิดา คือ

๑ บุตรชายไม่มีชื่อ

๒ นายรดม

๓ ธิดาชื่อสุวคนธ์

๔ ธิดาชื่อสมร

๕ นายสมุจย์

๖ ธิดาชื่อสนาน

๗ นายสาคเรศ

๘ นายสมัค

๙ นายสมาส

๑๐ ธิดาชื่อสมัย

๑๑ นายสมถ

หลวงรักษ์ราษฎร์นิกร เทียบ กับนางฝอย ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อประทุม

๒ บุตรชายไม่มีชื่อ

นายพยนต์ กับนางคิ้ว ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อผิว

๒ ชายไม่มีชื่อ

๓ นายผ่อง (ตายในสงครามที่ประเทศฝรั่งเศส)

ขุนสรรพชวลิต ยิน กับนางรอด ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อยินริ

๒ ธิดาชื่อยุไร

๓ นายเสริม

มีบุตรด้วยภรรยาอื่น คือ

๔ นายประยูร

๕ นายแดง

นายเฉลอย กับนางย้อย ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อเชื้อ

๒ บุตรชายไม่มีชื่อ

๓ นายฉลง

มีบุตรธิดาด้วยภรรยาอื่น คือ

๔ ธิดาชื่อสอิ้ง

๕ ธิดาชื่อวาศ

คุณหญิงสนิทภรรยา พระยาธรรมสารวิทย์ สัน สันติศิริ มีบุตรธิดา คือ

๑ ชายไม่มีชื่อ

๒ ธิดาชื่อสวาสดิ์

๓ นายจรัส

๔ ธิดาชื่อชีพสุมน

๕ ธิดาชื่อยุวิน

๖ นายมนัศ

๗ นายอุไทย

๘ ธิดาไม่มีชื่อ

พระวรสาตรวินิจฉัย ประสงค์ กับนางถนอม สวัสดิ์ชูโต ภรรยา มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อนวลนารถ

๒ ธิดาชื่อขวัญใจ

นางเปลื้อง ภรรยาหลวงพิทักษ์ฤทธิ์รงค์ บุญ มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อมณี

๒ ธิดา

๓ นายเล็ก

พระยาอภัยรณฤทธิ์ เกษียร กับคุณหญิงเผื่อน โชติกพุกณะ ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ นายกสิณ

๒ ธิดาชื่ออพิณศิริ

๓ นายเกษม

๔ ธิดาชื่อพันธุศิริ

๕ อาเขียร

พระยาวิชิตสรสาตร์ อำนวย กับคุณหญิงพูนเลาหเศรษฐี ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ นายหวิรัตน

๒ ธิดาชื่อพัฒนเพิ่ม

๓ ธิดาชื่อพูนเจริญ

๔ ธิดาชื่อเพิ่มศิริ

๕ นายถนัดถวิล

๖ ธิดาชื่อพึงใจ

๗ ธิดาชื่องามจิตร์

๘ นายจินตมัย

พระยาอรรถกลยวทาวัท กระแส กับคุณหญิงเพ็ญ เทพหัสดินทร์ ณกรุงเทพ ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ นายประสิทธิฤทธิ

๒ นายประมวลฤทธิ์

๓ ธิดาชื่ออ๊อด

๔ นายจันทราคุปต์

๕ ธิดาชื่อแดง

๖ ธิดาชื่อแดง

ท่านผู้หญิงนงเยาว์ ภรรยาเจ้าพระยาธรรมาธิกรณาธิบดี มีบุตรธิดา คือ

๑ ม.ล. หญิงศิริประทุม

๒ ม.ล. ชายประเสน

๓ ม.ล. ชายประตัป

๔ ม.ล. ชายประณัย

๕ ม.ล. หญิงประสารณี

๖ ม.ล. ชายประสัณ

นางชลอ ภรรยาหลวงสรกิจพิศาล ดำรัห์ มีธิดาแจ้งอยู่ในบุตรหลวงสรกิจพิศาล แล้ว

พระยามหาเทพ เชาวน์ คุณหญิงวลี ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อวงษ์ถวิล

๒ นายชวิน

๓ นายวริน

๔ นายปริญญ

๕ ธิดาชื่อจงถวิล

๖ นายกวิน

๗ ธิดายังไม่มีชื่อ

หลวงสรกิจพิศาล ตำริห์ กับนางชลอภรรยา มีธิดา คือ

๑ ธิดาชื่อโสลม

๒ ธิดาชื่อหญิง

ขุนบัญชาพล หลาน กับนางเขียวภรรยา มีบุตร คือ

๑ นายหล่อ

๒ นายหลอม

นายพร้อม กับนางจันทร์ภรรยา มีธิดา คือ

๑ ธิดาไม่มีชื่อ

๒ ธิดาไม่มีชื่อ

คุณหญิงสายสุณี ภรรยาพระยาพระกฤษณรักษ์ สวาสดิ์ บุนนาค มีบุตร คือ

๑ นายสวาสดิ์

๒ บุตรชายไม่มีชื่อ

นายโพน กับนางเปลี่ยน ภรรยา มีบุตรธิดา คือ

๑ นายพิศ

๒ ธิดาชื่อมาลี